

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ประเทศทั่วโลกได้นำขบวนการสหกรณ์ซึ่งเป็นขบวนการทางเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญไปใช้ในการแก้ไขปัญหของประชาชนในกลุ่มอาชีพเดียวกัน สำหรับในประเทศไทย การนำแนวความคิดวิธีการสหกรณ์มาใช้ได้เริ่มขึ้นในปลายสมัยรัชกาลที่ 5 จากการก่อตัวของปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมไทย ซึ่งเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจเพื่อการยังชีพมาเป็นระบบเศรษฐกิจเพื่อการค้า รัฐบาลในยุคสมัยนั้นจึงได้ริเริ่มการจัดตั้งสหกรณ์หาทุนระดับหมู่บ้านขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหานี้สินและความยากจนของเกษตรกร โดยสหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทย คือ “สหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้” ตั้งอยู่ที่ตำบลวัดจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จดทะเบียนจัดตั้งภายใต้ พระราชบัญญัติสมาคม พ.ศ. 2457 เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2459 นับได้ว่าเป็นการเริ่มต้นแห่งการสหกรณ์ในประเทศไทย ปัจจุบันนี้การสหกรณ์ของประเทศไทยอยู่ภายใต้การดูแลกำกับของ รัฐบาล โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปัจจุบันแบ่งสหกรณ์ออกเป็น 7 ประเภทตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 คือ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ สหกรณ์ออมทรัพย์ และสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน จากข้อมูลทางสถิติเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2549 มีสหกรณ์ในประเทศไทยทั้งสิ้น จำนวน 6,712 สหกรณ์ จำนวนสมาชิกรวมทั้งสิ้น 9,684,508 คน เงินทุนดำเนินงานทั้งสิ้น 700,669.15 ล้านบาท โดยรายได้ส่วนใหญ่เกิดจากสหกรณ์ประเภทสหกรณ์การเกษตรและสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นหลัก ดังนั้น จึงไม่สามารถปฏิเสธถึงความสำคัญของการสหกรณ์ในประเทศ (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2549)

สหกรณ์การเกษตร คือ องค์กรที่ผู้ประกอบอาชีพการเกษตรรวมตัวกันจัดตั้งขึ้นและจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลต่อนายทะเบียนสหกรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยการสหกรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจการร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น สหกรณ์การเกษตรเป็นสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่สมาชิกที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยมีการดำเนินงานที่แตกต่างกันไปตามสภาพท้องถิ่น และลักษณะการประกอบอาชีพ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ , 2549) ซึ่งการที่สหกรณ์การเกษตรจะสามารถให้บริการสมาชิกได้ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสหกรณ์อย่างมี

สหกรณ์การเกษตรทำวุ้น จำกัด จัดทะเบียนเป็นสหกรณ์ประเภทสหกรณ์การเกษตร เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2513 จากการควบสหกรณ์ขนาดเล็ก จำนวน 52 สหกรณ์ โดยมีสมาชิกแรกตั้ง ประมาณ 540 ราย ทุนเรือนหุ้นแรกตั้ง ประมาณ 90,000 บาท (มูลค่าหุ้นละ 10 บาท) มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิก โดยการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักสหกรณ์ ข้อมูล ณ วันสิ้นปีทางบัญชีสหกรณ์ 31 มีนาคม 2549 สหกรณ์มีสมาชิก จำนวน 2,493 คน ทุนดำเนินงานทั้งสิ้น จำนวน 254.28 ล้านบาท ดำเนินธุรกิจ 4 ประเภท ได้แก่ ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ธุรกิจแปรรูปผลผลิตการเกษตรและการผลิตสินค้า และธุรกิจเงินรับฝาก รวมมูลค่า 270.66 ล้านบาท ปัจจุบันสหกรณ์ได้ให้ความสำคัญกับการรวบรวมข้าวเปลือกจากสมาชิก และเกษตรกรทั่วไปด้วยราคาที่ เป็นธรรม และเป็นคนกลางระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายในการตกลงซื้อขายข้าวเปลือก เพื่อช่วยยกระดับฐานะความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของสมาชิกและเกษตรกรทั่วไปให้สูงขึ้น รวมทั้งเป็นการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรให้ครบวงจร (เดชฯ ปาลวัฒน์, 2549)

ความสำเร็จของสหกรณ์ในการให้บริการสมาชิกในด้านต่าง ๆ ที่หลากหลาย จึงทำให้สหกรณ์ได้รับการสนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำและเงินอุดหนุนแบบให้เปล่าจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวเปลือก โครงการเชื่อมโยงสินเชื่อเพื่อการผลิตและการบริการตลาด โครงการตลาดกลางข้าวเปลือกประจำตำบล โครงการผลิตข้าวเพื่อแปรรูปเป็นข้าวสาร และโครงการมาตรการเพิ่มรายจ่ายภาครัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ (มียาชาวา) เป็นต้น ซึ่งเป็นการสนับสนุนด้านอุปกรณ์การตลาดและธุรกิจของสหกรณ์ทั้งสิ้น (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2549) แสดงให้เห็นว่า สหกรณ์การเกษตรทำวุ้น จำกัด เป็นสหกรณ์ที่

ปี พ.ศ. 2543 สหกรณ์ขอรับเงินอุดหนุนแบบมีเงื่อนไขพิเศษจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ภายใต้โครงการเงินกู้เพื่อปรับโครงสร้างภาคเกษตร (ASPL) ซึ่งเป็นโครงการที่รัฐบาลไทยใช้เงินกู้จากต่างประเทศมาดำเนินโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์การตลาดให้แก่สหกรณ์ ในการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า วางระบบจัดการผลิตสินค้าเกษตร และธุรกิจการเกษตรให้แก่สหกรณ์ ด้วยการจัดสรรเงินอุดหนุนแก่สหกรณ์เพื่อก่อสร้างอุปกรณ์ด้านการผลิตและการตลาดที่จำเป็นเหมาะสมกับสินค้าเกษตรที่ผลิต สำหรับสหกรณ์ที่ผลิตสินค้าในกลุ่มข้าว จะได้รับการสนับสนุน โรงสี ไซโล ฉาง และ/หรือ ลานตาก รวมทั้งให้การอบรมความรู้ และทักษะด้านการผลิต การจัดการ และการตลาด ควบคู่ไปด้วย โดยมีเงื่อนไขพิเศษให้สหกรณ์บริจาคเงินอุดหนุน (เงินต้น) และ ค่าธรรมเนียมการใช้ประโยชน์ (ดอกเบี้ย) ร้อยละ 1 ต่อปี ให้กับกองทุนพัฒนาสหกรณ์ (กพส.) เพื่อให้สหกรณ์ตระหนักถึงความเป็นเจ้าของและเป็นเงินทุนสำหรับการพัฒนาสหกรณ์อื่น ๆ ต่อไป โดยมีระยะปลอดชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยในช่วง 2 ปีแรก เนื่องจากเป็นช่วงของการก่อสร้างและสหกรณ์ยังไม่ใช้ประโยชน์จากอุปกรณ์การตลาดเพื่อสร้างรายได้ ทั้งนี้ การคัดเลือกสหกรณ์ที่ขอรับการสนับสนุนอุปกรณ์การตลาดนี้ ในเบื้องต้นต้องผ่านการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของการดำเนินธุรกิจว่าอยู่ในวิสัยที่สหกรณ์จะส่งคืนเงินกู้ได้ ซึ่งเป็นโครงการสนับสนุนอุปกรณ์การตลาดล่าสุดที่สหกรณ์การเกษตรทำวู้ง จำกัด ได้รับเงินทุนในปี พ.ศ. 2544 จำนวน 13,783,500 บาท เพื่อก่อสร้างโรงสีขนาด 40 ตัน/วัน, ไซโลความจุ 250 ตัน/วัน และลานตากขนาด 5,000 ตรม. โดยมีแผนชำระคืน 17 ปี (พ.ศ. 2548-2564) พร้อมอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อปี จำนวน 984,020 บาท รวมเป็นเงินที่ต้องส่งคืนกองทุนพัฒนาสหกรณ์ (กพส.) ทั้งสิ้นจำนวน 14,767,520 บาท นอกจากโครงการดังกล่าวแล้ว ในแต่ละปีสหกรณ์ยังได้รับการอนุมัติเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำจากกองทุนพัฒนาสหกรณ์ (กพส.) เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน และการขยายกิจการอีกด้วย (กรรณภา ชัยวัฒน์, 2549)

ปัจจุบันสหกรณ์ได้ดำเนินการก่อสร้างอุปกรณ์การตลาดซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์เสร็จเรียบร้อยแล้วและได้ใช้ประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ครบวงจร โดยสหกรณ์สามารถส่งชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับกองทุนพัฒนาสหกรณ์ (กพส.) ได้ตามแผนการชำระคืนได้ต่อเนื่องทุกปี ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2548-2549 รวมทั้งในส่วนของเงินกู้จากกองทุนพัฒนาสหกรณ์ ระยะเวลาชำระคืนภายใน 1 ปี เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการรวบรวมข้าวเปลือก

เนื่องจากปัจจุบันสหกรณ์การเกษตรที่ดำเนินธุรกิจด้านข้าวได้รับผลกระทบค่อนข้างรุนแรงจากปัจจัยต่าง ๆ ทั้งจากนโยบายภาครัฐ เช่น กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร โครงการรับจำนำข้าวเปลือก เป็นต้น ภัยธรรมชาติที่ทำให้ผลผลิตข้าวในประเทศเสียหาย การแข่งขันด้านการรวบรวมและแปรรูปข้าวของบริษัทเอกชน การพัฒนาธุรกิจของสหกรณ์ให้แข่งขันได้ในตลาด รวมทั้งผลกระทบจากราคาส่งออกสินค้าข้าวของประเทศเพื่อนบ้าน ฯลฯ (เดชา ปาลวัฒน์, 2549) นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้สหกรณ์ส่วนหนึ่งที่ทำธุรกิจข้าวในปัจจุบันประสบปัญหาการดำเนินงาน ในขณะที่สิ่งสำคัญที่ภาครัฐโดยเฉพาะกรมส่งเสริมสหกรณ์คาดหวัง คือ เมื่อสหกรณ์ได้รับการสนับสนุนตามขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งด้านเครื่องมืออุปกรณ์ วิชาการและเงินทุนไปแล้ว จะสามารถดำเนินงานและบริหารจัดการธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ โดยมีการดำเนินงานที่เหมาะสมกับการขยายกิจการที่เติบโตอย่างเข้มแข็งบนพื้นฐานของหลักการและวิธีการสหกรณ์ อีกทั้งพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากภายนอกลดลง พร้อมกับเป็นที่พึ่งให้แก่สมาชิก จึงน่าสนใจและควรจะศึกษาวิเคราะห์ว่า สหกรณ์การเกษตรทำวุ้น จำกัด ซึ่งได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ภายใต้โครงการต่าง ๆ ทั้งในลักษณะ เงินอุดหนุนยืมขาด เงินอุดหนุนแบบมีเงื่อนไขพิเศษ และเงินกู้ยืมตราดอกเบี้ยต่ำแล้ว เป็นผลให้การดำเนินงาน ฐานะทางการเงิน และการบริหารจัดการองค์กรและธุรกิจของสหกรณ์มีประสิทธิภาพตามที่ภาครัฐ (กรมส่งเสริมสหกรณ์) มุ่งหวัง ด้วยการศึกษวิเคราะห์ผลการดำเนินงานทางการเงินและความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ โดยคาดว่าผลลัพธ์ของการศึกษาอาจเป็นข้อเสนอแนะหรือข้อสังเกตในการปรับปรุงการดำเนินงาน ใช้ประกอบการวางแผนควบคุมทางการเงินของสหกรณ์ และอาจเป็นแนวทางให้สหกรณ์การเกษตรอื่น ๆ นำไปปรับใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้

1. เพื่อให้ทราบสถานภาพทั่วไป การบริหารจัดการ โครงสร้างองค์กร และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรทำวุ้น จำกัด

2. เพื่อศึกษา และวิเคราะห์ผลการดำเนินงานทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรทำวุ้ง จำกัด

3. เพื่อวิเคราะห์ฐานะทางการเงิน และความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ของสหกรณ์การเกษตรทำวุ้ง จำกัด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษา และข้อเสนอแนะต่าง ๆ คาดว่าผู้ที่สนใจและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาปรับเปลี่ยนความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนเงินอุดหนุนและเงินกู้จากภาครัฐให้มีแนวทาง วิธีการ และหลักเกณฑ์การสนับสนุนผ่านโครงการต่าง ๆ ภายใต้การกำกับ ดูแล บริหารงานของหน่วยงานภาครัฐที่ชัดเจน เหมาะสม ตามสถานภาพ ความต้องการของสหกรณ์และเกษตรกรสมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับประโยชน์ตรงตามวัตถุประสงค์ของการอนุมัติให้เงินอุดหนุนและเงินกู้ รวมทั้งทราบถึงประสิทธิภาพทางการบริหารการเงิน สถานภาพทางการเงินของสหกรณ์ สภาพคล่องและความเสี่ยงทางการเงินในการชำระหนี้ ซึ่งเป็นการช่วยประมาณการความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ของสหกรณ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและใช้เป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจทางการเงินและการบริหารงานของสหกรณ์ อันจะส่งผลถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และธุรกิจของสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็งสามารถช่วยเหลือตนเองและเป็นที่พึ่งของสมาชิกได้

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษา และวิเคราะห์ผลการดำเนินงานทางการเงินและความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ของสหกรณ์การเกษตรทำวุ้ง จำกัด จังหวัดลพบุรี โดยแบ่งการศึกษาเป็น 3 ส่วน คือ

1. ศึกษาสถานภาพทั่วไป การบริหารจัดการ โครงสร้างองค์กร และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ และวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลเกี่ยวกับ จำนวนสมาชิก การถือหุ้นของสมาชิก ทุนของสหกรณ์ และปริมาณธุรกิจของสหกรณ์ โดยการเปรียบเทียบรอบปีบัญชี 2544-2549

2. วิเคราะห์ผลการดำเนินงานทางการเงินของสหกรณ์ โดยศึกษาจากรายงานกิจการ งบดุล และงบกำไรขาดทุน รอบปีบัญชี 2544-2549 ทำการวิเคราะห์ด้วยอัตราส่วนทางการเงิน เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและแนวโน้มการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์

3. วิเคราะห์ฐานะทางการเงินและความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ของสหกรณ์ ดำเนินการเป็น 2 ส่วน คือ

3.1 วิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ของรอบปีบัญชี 2548 และ 2549 และนำมาวิเคราะห์ที่เทียบกับค่ามาตรฐานการเงินในส่วนของอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์การเกษตรเฉลี่ย (Average of financial Data and Ratio of Agricultural Cooperatives: Peer Group) ปี 2548 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงฐานะทางการเงินของสหกรณ์

3.2 วิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ในปีบัญชี 2544-2549 และความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ภายใต้โครงการเงินกู้เพื่อปรับโครงสร้างภาคเกษตร โดยจัดทำประมาณการ งบกำไรขาดทุนและประมาณการรายได้-ค่าใช้จ่าย ของปีบัญชี 2550-2564 มาทำการวิเคราะห์ด้วยอัตราส่วนวัดความสามารถในการชำระหนี้ (Coverage Ratios) เพื่อคาดคะเนความสามารถของสหกรณ์ในการชำระคืนเงินให้กับกองทุนพัฒนาสหกรณ์ (กพส.) โดยใช้ข้อมูลงบการเงินปีบัญชี 2549 เป็นปีฐาน และข้อมูลงบการเงินปีบัญชี 2544-2549 ประกอบการประมาณการ

นิยามศัพท์

กองทุนพัฒนาสหกรณ์ (กพส.)

กองทุนที่ตั้งขึ้นในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 เพื่อเป็นทุนส่งเสริมกิจการของสหกรณ์ ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

1. เงินอุดหนุนที่ได้รับจากงบประมาณแผ่นดิน
2. เงินและทรัพย์สินที่มีผู้มอบให้
3. เงินและทรัพย์สินที่ตกเป็นของ กพส.
4. เงินที่ได้จากการจำหน่ายทรัพย์สิน
5. ดอกผล รายได้ หรือประโยชน์อื่น ๆ ของ กพส.

ผู้ตรวจสอบกิจการ

ที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ทำการเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการ จากสมาชิกหรือบุคคลภายนอก ผู้มีคุณสมบัติความรู้ความสามารถ ในด้านธุรกิจการเงิน การบัญชี การเศรษฐกิจหรือการสหกรณ์ จำนวนไม่เกิน 3 คน หรือหนึ่งนิติบุคคล

ข้อบังคับของสหกรณ์

ข้อกำหนดที่ให้ผู้ประสงค์จัดตั้งสหกรณ์จัดทำเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน

ทุนของสหกรณ์

ส่วนของสมาชิกผู้ลงทุนถือหุ้นในสหกรณ์ ประกอบด้วยทุนเรือนหุ้น ทุนสำรอง ทุนสะสม ตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่น ๆ กำไร(ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น ขาดทุนสะสม และ กำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปี

ทุนดำเนินงาน

ผลรวมของทุนของสหกรณ์และหนี้สินทั้งสิ้น

สมาชิก

ผู้ลงชื่อขอจดทะเบียนสหกรณ์ และผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกสหกรณ์ โดยถือว่าได้เป็นสมาชิก เมื่อได้ชำระค่าหุ้นตามข้อบังคับสหกรณ์แล้ว

วิธีการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษา

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการสัมภาษณ์ผู้จัดการ ผู้ตรวจสอบกิจการ เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี เจ้าหน้าที่ฝ่ายสินเชื่อ เจ้าหน้าที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัด เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ในส่วนกลาง

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการรวบรวมรายงานกิจการประจำปี งบดุล งบกำไรขาดทุนรอบปีบัญชี 2544-2549 ของสหกรณ์ บทความ เอกสารวิชาการ สิ่งพิมพ์จาก กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และเว็บไซต์ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ แบ่งเป็น

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Method)

เพื่อให้ได้มาซึ่งผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 อธิบายถึงสภาพทั่วไป การบริหารจัดการ โครงสร้างองค์กร และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรทำวุ้น จำกัด โดยนำข้อมูลจำนวนสมาชิก การถือหุ้นของสมาชิก ทุนของสหกรณ์ และปริมาณธุรกิจของสหกรณ์ ทำการเปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงร้อยละในรอบปีบัญชี 2544-2549 โดยใช้ปีบัญชี 2544 เป็นปีฐานเทียบเคียง (Baseline)

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Method) แยกเป็น 2 ส่วนคือ

2.1 เพื่อให้ได้มาซึ่งผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ใช้การวิเคราะห์ด้วยอัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio) ทำการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานทางการเงินของสหกรณ์ (Financial Statement Analysis) โดยใช้อัตราส่วน 4 ประเภท ซึ่งแบ่งตามวัตถุประสงค์การบริหาร ดังนี้

2.1.1 การวิเคราะห์สภาพคล่องทางการเงิน หรือ อัตราส่วนวิเคราะห์ความคล่องตัว (Liquidity Ratio) เพื่อวัดความแข็งแกร่งและฐานะทางการเงินของกิจการ ประกอบด้วย

ก. **อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (Current Ratio)** เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้น โดยจะทำการหาอัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนกับหนี้สินหมุนเวียน ผลลัพธ์ที่ได้บอกให้ทราบว่า ฐานะการเงินของสหกรณ์มีความคล่องตัวในการชำระหนี้สินระยะสั้นได้มากหรือน้อยเพียงใด อัตราส่วนนี้ยิ่งสูงแสดงถึงความคล่องตัวในการชำระหนี้ได้ดี

$$\text{อัตราส่วนทุนหมุนเวียน} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

ข. อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick Ratio or Acid Test Ratio) เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นอย่างละเอียด โดยจะหาอัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์หมุนเร็วกับหนี้สินหมุนเวียน เนื่องจากสินทรัพย์หมุนเวียนมีหลายชนิด และแต่ละชนิดมีความสามารถในการเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ในทันทีทันใดไม่เท่ากัน ดังนั้นเพื่อเป็นการยืนยันถึงความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นของสหกรณ์ได้ดียิ่งขึ้น จึงได้นำเอาสินทรัพย์หมุนเวียนที่มีความสามารถในการเปลี่ยนเป็นเงินสดต่ำ คือ สินค้าคงเหลือหักออกจากสินทรัพย์หมุนเวียนก่อนหาอัตราส่วนนี้

$$\text{อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว} = \frac{(\text{สินทรัพย์หมุนเวียน} - \text{สินค้าคงเหลือ})}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

2.1.2 การวิเคราะห์ความสามารถในการบริหารหนี้ หรือ อัตราส่วนวิเคราะห์ความสามารถในการก่อหนี้ (Debt or Leverage Ratio) เพื่อวัดความอ่อนแอทางการเงินอันเนื่องมาจากการก่อหนี้ของสหกรณ์ ประกอบด้วย

ก. อัตราส่วนหนี้สินทั้งสิ้นต่อสินทรัพย์ หรือ อัตราส่วนแห่งหนี้ (Debt Ratio) เป็นอัตราส่วนที่ใช้วิเคราะห์สถานการณ์ทางการเงินที่เกิดจากการก่อหนี้ โดยจะทำการหาอัตราส่วนระหว่างหนี้สินรวมกับสินทรัพย์รวม ผลลัพธ์จะบอกถึงขนาดของเงินกู้ยืมที่สหกรณ์ได้จัดหามาว่ามีสัดส่วนที่เหมาะสมหรือไม่

$$\text{อัตราส่วนหนี้สินทั้งสิ้นต่อสินทรัพย์} = \frac{\text{หนี้สินทั้งสิ้น}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้น}}$$

ข. อัตราส่วนหนี้สินทั้งสิ้นต่อทุน เป็นอัตราส่วนระหว่างหนี้สินทั้งสิ้นกับทุนของสหกรณ์ เพื่อใช้วัดความสามารถในการก่อหนี้ ผลลัพธ์จะบอกถึงสัดส่วนหนี้สินทั้งสิ้นต่อทุนของสหกรณ์ ถ้าอัตราส่วนนี้สูงแสดงว่าทุนไม่เพียงพอ และถ้าต่ำแสดงว่าทุนมีเพียงพอสำหรับหนี้สิน

$$\text{อัตราส่วนหนี้สินทั้งสินต่อทุน} = \frac{\text{หนี้สินทั้งสิน}}{\text{ทุนของสหกรณ์}}$$

2.1.3 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ (Asset Management Ratio)
หรือ อัตราส่วนวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ (Activity Ratio) เพื่อวัดความมีประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ของกิจการหรือเป็นการตรวจสอบคุณภาพสินทรัพย์ที่กิจการมีอยู่ ประกอบด้วย

ก. อัตราหมุนของสินทรัพย์ทั้งสิน (Total Assets Turnover) เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการใช้สินทรัพย์เพื่อก่อให้เกิดรายได้

$$\text{อัตราหมุนของสินทรัพย์ทั้งสิน} = \frac{\text{ยอดขาย/บริการ}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสินถัวเฉลี่ย}}$$

ข. อัตราหมุนของสินทรัพย์ถาวร (Fixed Assets Turnover) เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการใช้สินทรัพย์ถาวรเพื่อก่อให้เกิดรายได้

$$\text{อัตราหมุนของสินทรัพย์ถาวร} = \frac{\text{ขาย/บริการ}}{\text{สินทรัพย์ถาวรถัวเฉลี่ย}}$$

ค. อัตราหมุนของสินค้า หรือ อัตราการหมุนเวียนของสินค้า (Inventories Turnover) เป็นการวิเคราะห์ความสามารถในการหมุนสินค้าของสหกรณ์ใน 1 ปี โดยจะทำการหาอัตราส่วนระหว่างต้นทุนขายกับสินค้าคงเหลือ ผลลัพธ์จะบอกให้ทราบว่าจากยอดขายที่เกิดขึ้นระหว่างปีเมื่อเทียบกับสินค้าที่มีอยู่ในมือแล้วจะต้องมีสินค้าตามจำนวนที่มีอยู่กี่ครั้งจึงจะพอขาย

$$\text{อัตราหมุนของสินค้า} = \frac{\text{ต้นทุนขาย/บริการ}}{\text{สินค้าคงเหลือถัวเฉลี่ย}}$$

ง. ระยะเวลาในการจำหน่ายสินค้า (Days of Sale) เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดระยะเวลาในการหมุนของสินค้า โดยแต่ละครั้งกิจการใช้ระยะเวลาในการขายกี่วัน เป็นวิธีในการตรวจสอบความประสิทธิภาพในการบริหารสินค้าของกิจการ

$$\text{ระยะเวลาในการจำหน่ายสินค้า} = \frac{365 \text{ วัน}}{\text{อัตราหมุนของสินค้า}}$$

2.1.4 การวิเคราะห์ความสามารถในการหากำไร หรือ อัตราส่วนวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (Profitability Ratio) เพื่อวัดประสิทธิภาพในการบริหารงานของฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย

ก. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ หรือ ผลตอบแทนสุทธิจากสินทรัพย์รวม (Return on Asset: ROA) เป็นการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการใช้สินทรัพย์ในการก่อให้เกิดกำไร โดยทำการหาอัตราส่วนระหว่างกำไรสุทธิประจำปีหรือกำไรจากการดำเนินงานกับสินทรัพย์ทั้งสิ้น ตัวเฉลี่ยจะบอกให้ทราบว่า ผู้บริหารสามารถใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ของกิจการที่มีอยู่ก่อให้เกิดประโยชน์ได้มากน้อยเพียงใด

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์} = \frac{(\text{กำไรสุทธิประจำปี} \times 100)}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นเฉลี่ย}}$$

ข. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น เป็นการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการนำเงินทุนมาใช้ประโยชน์ ให้เกิดผลตอบแทนแก่ผู้ลงทุน

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น} = \frac{(\text{กำไรสุทธิประจำปี} \times 100)}{\text{ทุนเฉลี่ย}}$$

ค. อัตรากำไรสุทธิต่อยอดขาย/บริการ หรือ ผลตอบแทนจากการดำเนินงาน (Operating Profit Margin) เป็นการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการดำเนินงานหรือความสามารถในการทำกำไร โดยพิจารณาจากยอดขาย/บริการ โดยหาอัตราส่วนระหว่างกำไรจากการดำเนินงานกับยอดขายสุทธิ เพื่อที่จะบอกว่าผู้บริหารสามารถควบคุมค่าใช้จ่ายของกิจการหรือมีความสามารถในการทำกำไรให้แก่กิจการมากน้อยเพียงใด

$$\text{อัตรากำไรสุทธิต่อยอดขาย/บริการ} = \frac{(\text{กำไรสุทธิประจำปี} \times 100)}{\text{ยอดขาย/บริการ}}$$

ง. อัตรากำไรสุทธิต่อรายได้ เป็นการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน หรือความสามารถในการทำกำไร โดยพิจารณาจากยอดรายได้รวม

$$\text{อัตรากำไรสุทธิต่อรายได้} = \frac{(\text{กำไรสุทธิประจำปี} \times 100)}{\text{รายได้ทั้งสิ้น}}$$

เมื่อทำการหาอัตราส่วนที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานทางการเงินของสหกรณ์แล้ว นำอัตราส่วนที่ได้แต่ละตัว มาทำการเปรียบเทียบอัตราส่วนเดียวกันในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน เพื่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราส่วนการวิเคราะห์แต่ละตัว ว่ามีแนวโน้มในลักษณะใด โดยจะใช้ ข้อมูลดังกล่าวประกอบกับผลลัพธ์ที่วิเคราะห์ได้จากอัตราส่วนการวิเคราะห์แต่ละตัว เพื่อใช้อธิบาย ระบุปัญหาและข้อเท็จจริงที่เกิดจากการดำเนินงานตลอดจนฐานะทางการเงินของสหกรณ์

2.2 เพื่อให้ได้มาซึ่งผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ดำเนินการ ดังนี้

2.2.1 วิเคราะห์ฐานะการเงิน โดยนำผลการวิเคราะห์ด้วยอัตราส่วนทางการเงิน รอบปีบัญชี 2549 เปรียบเทียบกับรอบปีบัญชี 2548 และทำการวิเคราะห์เทียบกับค่ามาตรฐาน การเงินในส่วนของอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์การเกษตรเฉลี่ย (Average of Financial Ratio of Agricultural Cooperatives: Peer Group) โดยนำอัตราส่วนทางการเงินรอบปีบัญชี 2549 มาวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์การเกษตรเฉลี่ย ปี 2548 ซึ่งเป็นกลุ่มเทียบเคียงปีล่าสุด และใช้เกณฑ์การจัดขนาดของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเป็นเกณฑ์พิจารณาสหกรณ์ที่ต้องการวัด ขนาดเทียบเคียง ซึ่งแบ่งเป็น 4 ขนาด คือ ขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ และใหญ่มาก (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2549) เพื่อวิเคราะห์ฐานะทางการเงินของสหกรณ์ โดยวิเคราะห์ 5 มิติ คือ

- ก. มิติที่ 1 : ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง (Capital Strength)
- ข. มิติที่ 2 : คุณภาพของสินทรัพย์ (Asset Quality)
- ค. มิติที่ 3 : ชีตความสามารถในการบริหาร (Management Ability)
- ง. มิติที่ 4 : การทำกำไร (Earning Sufficiency)
- จ. มิติที่ 5 : สภาพคล่อง (Liquidity)

2.2.2 วิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้และชำระคืนเงินกู้ ด้วยอัตราส่วน
วัดความสามารถในการชำระหนี้ (Coverage Ratios) จากข้อมูลงบการเงินในปีบัญชี 2544-2549 และ
วัดความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ ในปีบัญชี 2550-2564 วิเคราะห์จากประมาณการงบกำไรขาดทุน
ในรอบปีบัญชี 2550-2564 ซึ่งใช้งบกำไรขาดทุน ปีบัญชี 2549 เป็นฐานในการประมาณการแล้ว
ปรับเพิ่มในอัตราร้อยละ 3 ตามแนวโน้มอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2549)
เหตุที่กำหนดใช้ปีบัญชี 2549 เป็นปีฐานเนื่องจากเป็นปีการเงินล่าสุดที่แสดงถึงศักยภาพการบริหารงาน
ของสหกรณ์ในปัจจุบัน เพื่อเทียบเคียงให้เห็นว่า หากสหกรณ์รักษาระดับของศักยภาพการบริหาร
ในลักษณะปัจจุบันไว้แล้ว ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในระยะต่อไปจะเป็นเช่นไร ส่วนการ
กำหนดให้รายละเอียดงบกำไรขาดทุนเพิ่มขึ้นตามอัตราเงินเฟ้อเพื่อรักษาระดับรายได้และค่าใช้จ่าย
ให้อยู่ในระดับเทียบเคียงกับปีบัญชี 2549 ยกเว้น เงินเดือน ปรับเพิ่มในอัตราร้อยละ 5 และค่าเสื่อมราคา
ของสำนักงาน ปรับลดในอัตราร้อยละ 7 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยของอัตราค่าเปลี่ยนแปลงจากงบการเงิน
ปี 2544-2549 ส่วนต้นทุนขาย/บริการ คำนวณในสัดส่วนเดียวกับต้นทุนขาย/บริการของแต่ละธุรกิจ
ที่เกิดขึ้นในปีบัญชี 2549 เพื่อคาดคะเนว่าสหกรณ์จะมีความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้ตาม
โครงการเงินกู้เพื่อปรับโครงสร้างภาคเกษตรให้กับกองทุนพัฒนาสหกรณ์ (กพส.) ประกอบด้วย
อัตราส่วน ดังนี้

ก. อัตราส่วนความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย (Interest Coverage Ratio
หรือ Times Interest Earned) คือ อัตราส่วนระหว่างกำไรก่อนหักดอกเบี้ย (Earning Before Interest:
EBI) กับดอกเบี้ยจ่าย ผลลัพธ์จะบอกให้ทราบว่า ในงวดของการวิเคราะห์นี้ สหกรณ์สามารถทำกำไร
ได้จากการดำเนินงานเป็นกี่เท่าของดอกเบี้ยจ่าย ซึ่งเป็นรายจ่ายที่เกิดขึ้นจากการใช้เงินจากภายนอก
คือ เจ้าหนี้ยืมเอง อัตราส่วนนี้ยิ่งสูงก็แสดงว่ามีความสามารถในการชำระภาระดอกเบี้ยจ่ายได้สูงและ
ความเสี่ยงทางการเงินก็ต่ำลง

$$\text{อัตราส่วนความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย} = \frac{\text{กำไรก่อนหักดอกเบี้ย}}{\text{ดอกเบี้ยจ่าย}}$$

ข. อัตราส่วนความสามารถในการจ่ายภาระรายจ่ายประจำ (Fixed Charge Coverage Ratio) คือ อัตราส่วนระหว่างกำไรก่อนหักดอกเบี้ยกับภาระรายจ่ายประจำทางการเงิน
ซึ่งได้แก่ ดอกเบี้ยจ่าย เงินต้นจ่ายคืนเมื่อถึงกำหนด และการจัดสรรกำไรตามพระราชบัญญัติสหกรณ์
พ.ศ. 2542 อันประกอบด้วย ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ฯ ทุนสำรอง เงินปันผล เงินเฉลี่ยคืน และ

$$\frac{\text{อัตราส่วนความสามารถในการจ่ายภาระรายจ่ายประจำ}}{\text{จ่ายภาระรายจ่ายประจำ}} = \frac{\text{กำไรก่อนหักภาระรายจ่ายประจำ}}{\text{ภาระรายจ่ายประจำ}}$$

ค. อัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้จากกระแสเงินสด (Cash Flow Coverage Ratio) คือ อัตราส่วนระหว่างกระแสเงินสดจากการดำเนินงานของธุรกิจ (กำไรก่อนหักหนี้บวกการจ่ายที่ไม่เป็นตัวเงิน เช่น ค่าเสื่อมราคา) กับภาระหนี้ที่ต้องชำระคืน คือ เงินต้นกับดอกเบี้ย อัตราส่วนนี้จะบอกให้ทราบถึงสภาพคล่องของกำไรที่สหกรณ์หาได้ว่าคุ้มกับภาระหนี้สินเพียงใด

$$\frac{\text{อัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้จากกระแสเงินสด}}{\text{ชำระหนี้จากกระแสเงินสด}} = \frac{\text{กำไรก่อนหักหนี้ + ค่าเสื่อมราคา}}{\text{ดอกเบี้ยจ่าย + เงินต้นที่ต้องชำระ}}$$

การเปรียบเทียบผลการบริหารทางการเงินของสหกรณ์ในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ กัน ทำให้สามารถวิเคราะห์ผลในช่วงเวลาที่ผ่านมามีเป็นอย่างไร ธุรกิจดีขึ้นหรือเลวลง เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขได้ทันเหตุการณ์ นอกจากนี้ ยังใช้ข้อมูลจากอดีตเป็นข้อมูลสำหรับคาดคะเน และวางแผนในอนาคตได้ โดยการเปรียบเทียบในลักษณะการวิเคราะห์แนวโน้มของธุรกิจ นั่นคือ การใช้แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของข้อมูลในอดีตเป็นเกณฑ์ในการคาดคะเนลักษณะของแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ข้อสมมติ

สมมติฐานดังกล่าวจะเป็นการอธิบายถึงความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ในรอบปีบัญชี 2550-2564 ได้เมื่อ

1. การส่งชำระคืนเงินกู้เป็นไปตามแผนการชำระหนี้ที่สหกรณ์ทำบันทึกข้อตกลงกับกองทุนพัฒนาสหกรณ์ (กพส.)
2. ประสิทธิภาพการบริหารงานและการดำเนินธุรกิจในลักษณะเดิม

3. ไม่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบริหารงาน และการขยายธุรกิจ จนส่งผลกระทบต่อหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงต่อรายได้ ต้นทุนการผลิต และผลประกอบของสหกรณ์

4. ผลประกอบการของสหกรณ์มีการจัดสรรกำไรคงที่ เท่ากับปีบัญชี 2549

5. กำไรก่อนหักเงินต้น ดอกเบี้ย และค่าเสื่อมราคา คำนวณมาจากประมาณการงบกำไรขาดทุน ในปีบัญชี 2550-2564

การศึกษาในครั้งนี้พบว่า การจัดทำงบการเงินของสหกรณ์ในแต่ละปี มีการจัดทำรายละเอียดของงบการเงินที่บันทึกรายการแตกต่างกัน ทำให้การจัดทำงบการเงินของผู้สอบบัญชีในบางปีบัญชีไม่สามารถนำงบการเงินปีก่อนมาแสดงเปรียบเทียบได้ ดังเช่น ในปีสิ้นสุดทางบัญชี 31 มีนาคม 2549 ไม่สามารถเทียบกับปีบัญชี 2548 ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้ปรับปรุงรายละเอียดงบการเงินบางรายการให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน ก่อนที่จะจัดทำประมาณการ เพื่อให้สามารถดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ผลการดำเนินการทางการเงินจากงบการเงินรอบปีบัญชี 2544-2549 และจัดทำประมาณการงบกำไรขาดทุนของปีบัญชี 2550-2564 ได้ สำหรับการจัดทำงบการเงินของผู้สอบบัญชีมีนโยบายการบัญชีที่สำคัญ ดังนี้

1. สหกรณ์บันทึกบัญชีโดยใช้เกณฑ์คงค้าง
2. สหกรณ์บันทึกรายได้ค่าปรับสินค้า โดยคำนวณเป็นรายวันจากยอดหนี้การค้าที่ค้างเกินระยะเครดิตที่ระบุในสัญญา
3. สหกรณ์บันทึกดอกผลจากการขายผ่อนชำระ โดยแสดงเป็นดอกผลจากการผ่อนชำระรอดัดบัญชี เพื่อเป็นรายการหักกับลูกหนี้ผ่อนชำระในงบดุล สำหรับการรับรู้ดอกผลจากการผ่อนชำระรอดัดบัญชี เป็นรายได้แต่ละรอบระยะเวลาบัญชีนั้น สหกรณ์คำนวณรายได้จากดอกผลจากการผ่อนชำระแต่ละงวดตามระยะเวลาการชำระหนี้จากลูกหนี้
4. สหกรณ์ตั้งค่าเผื่อนี่สงสัยจะสูญไว้ในจำนวนที่เพียงพอสำหรับการขาดทุนซึ่งอาจเกิดขึ้นโดยพิจารณาจากหนี้แต่ละรายการที่ค้างอยู่ ณ วันสิ้นปี และโดยคิดเป็นร้อยละของยอดลูกหนี้ ณ วันสิ้นปีตามอายุของหนี้ที่ค้างชำระของลูกหนี้แต่ละราย

5. สหกรณ์ตีราคาสินค้าคงเหลือตามราคาทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักหรือมูลค่าสุทธิที่จะได้รับแล้วแต่ราคาใดจะต่ำกว่า

6. สหกรณ์ตีราคาสินค้าที่ผลิตเองตามราคาทุนซึ่งไม่รวมค่าใช้จ่ายในการผลิต

7. สหกรณ์คำนวณต้นทุนข้าวเปลือกที่ใช้ในการสี โดยใช้วิธีคำนวณกลับจากปริมาณข้าวสารที่ผลิตได้ ตามผลการทดสอบการสีข้าวของสหกรณ์ โดยข้าวเปลือก 1,000 กิโลกรัม สีเป็นข้าวสารได้ 636.55 กิโลกรัม เป็นเกณฑ์

8. สหกรณ์ตีราคาวัสดุคงเหลือและของใช้สิ้นเปลืองตามราคาทุน

9. ค่าเสื่อมราคาอาคารและอุปกรณ์ คำนวณโดยวิธีเส้นตรงในอัตราที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด ทั้งนี้ ยกเว้นที่ดิน

10. ค่าใช้จ่ายรอการตัดบัญชีตัดจ่ายเป็นรายปีโดยวิธีเส้นตรง ในอัตราร้อยละ 20 ต่อปี

11. ค่าซ่อมบำรุง ค่าซ่อมแซม รวมทั้งการซื้อมาเปลี่ยนแทนสำหรับสินทรัพย์รายการย่อย ๆ ถือเป็นค่าใช้จ่ายหักจากรายได้ การต่อเติมหรือเพิ่มเติมอาคารและอุปกรณ์รายใหญ่ ๆ ถือเป็นราคาทุนของสินทรัพย์

12. เงินทุนระยะยาวที่เป็นเงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาดแสดงด้วยราคาทุน สำหรับเงินลงทุนระยะยาวที่เป็นเงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่อยู่ในความต้องการของตลาดแสดงด้วยมูลค่ายุติธรรม ทั้งนี้ สหกรณ์รับรู้การเปลี่ยนแปลงมูลค่าของเงินลงทุนเป็นกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น โดยแสดงเป็นรายการแยกต่างหากในส่วนทุนของสหกรณ์และจะรับรู้เป็นรายได้หรือค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนเมื่อสหกรณ์ได้จำหน่ายเงินลงทุนนั้น

13. สหกรณ์นำดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝากมาคำนวณรวมเป็นต้นทุนของธุรกิจสินเชื่อทั้งจำนวน เนื่องจากสหกรณ์นำเงินรับฝากไปให้สมาชิกกู้ยืม

14. สหกรณ์บันทึกสิ่งปลูกสร้างที่จัดหามาด้วยเงินอุดหนุนจากรัฐบาลไว้ในบัญชีอาคาร
สิ่งปลูกสร้างตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วย สินทรัพย์ที่สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรได้รับ
บริจาคหรืออุดหนุน พ.ศ.2547 และคำนวณค่าเสื่อมราคาโดยวิธีเส้นตรงตามอัตราที่นายทะเบียนสหกรณ์
กำหนด